

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Cdo/103/2018
Identifikačné číslo spisu: 2610208227
Dátum vydania rozhodnutia: 16.07.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Janka Cisárová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:2610208227.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v sporovej veci žalobkyne F. bývajúcej v N., proti žalovanej O. bývajúcej v A., zastúpenej Mgr. Milanom Sadloňom, advokátom, so sídlom v Senici, V. Paulinyho - Tótha 30, o určenie neplatnosti darovacej zmluvy, vedenej na Okresnom súde Senica, pod sp. zn. 5 C 110/2010, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave zo 4. októbra 2017, sp. zn. 11 Co 323/2016, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave zo 4. októbra 2017, sp. zn. 11 Co 323/2016 a rozsudok Okresného súdu Senica z 2. februára 2016 č. k. 5 C 110/2010-335 z r u š u j e a vec vracia súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Senica (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 2. februára 2016 č. k. 5 C 110/2010-335 určil, že darovacia zmluva uzavretá dňa 30. marca 2010 medzi darkyňou H., nar. XX. W. XXXX, bytom A. a obdarovanou žalovanou, na základe ktorej bol v prospech obdarovanej žalovanej rozhodnutím Správy katastra Senica číslo vkladu V 589/10 z 16. apríla 2010 vz. 31/10 povolený vklad vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa v k. ú. A. obec A., okres Z., je neplatná; rozhodol tiež o trovách konania. Z výsledkov vykonaného dokazovania vyvodil, že žalobkyňa má naliehavý právny záujem na požadovanom určení, pretože dosiahne stav, kedy ako dedička po nebohej darkyni bude môcť nadobudnúť príslušný podiel na sporných nehnuteľnostiach a vzhľadom k zisteniu, že H. (ďalej aj ako „darkyňa“) pri uzavretí darovacej zmluvy preukázateľne konala v duševnej poruche - bola u nej zistená demencia zmiešaného typu v pokročilom štádiu, dospel k záveru, že nie je možné tento jej právny úkon v zmysle ustanovení § 37 ods. 1 a § 38 Občianskeho zákonníka považovať za platný.

2. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej rozsudkom zo 4. októbra 2017, sp. zn. 11 Co 323/2016, rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (§ 387 ods. 1 C. s. p.). Potvrdenie prvostupňového rozsudku odôvodnil jeho vecnou správnosťou. V celom rozsahu sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvého stupňa, v podrobnostiach odkázal na písomné odôvodnenie rozhodnutia.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie. V dovolaní uviedla, že ho podáva podľa § 421 ods. 1 písm. a/ zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj ako „C. s. p.“). t. j. pre nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom v otázke existencie, resp. neexistencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, ktorým sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. V tejto súvislosti uviedla, že Najvyšší súd Slovenskej republiky už v rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 98/2004 (na ktorý poukázal aj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 91/2006) uviedol, že určovacia žaloba nie je spravidla opodstatnená vtedy, ak požadované určenie má povahu (len) predbežnej otázky vo vzťahu k posúdeniu, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je. Podľa jej presvedčenia otázka platnosti darovacej zmluvy je otázkou predbežnou vo vzťahu k posúdeniu, či majetok prevedený darovacou zmluvou patrí do dedičstva alebo nie, jej vyriešením sa nedosiahne automaticky stav, že prevedené nehnuteľnosti budú zahrnuté do dedičskej podstaty. Zdôraznila, že vklad darovacej zmluvy do katastra bol Správou katastra Senica povolený 16. apríla 2010, t. j. po smrti darykyne, teda je evidentné, že ku dňu smrti poručiťky a darykyne nehnuteľnosti patrili do vlastníctva poručiťky H., a preto otázka riešenia platnosti darovacej zmluvy je nadbytočná. V závere dovolania označila rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 26/2017, 3 Cdo 154/2010, 3 Cdo 197/2010, 3 Cdo 249/2009, 5 Cdo 147/2007 z ktorých je zrejme, že výrokom súdu o tom, či vec patrí do dedičstva alebo nie sa definitívne rieši stav neistoty dedičov ohľadom majetku patriaceho do dedičstva; ostatné druhy určovacích žalôb túto neistotu s definitívnou platnosťou neodstraňujú. Navrhovala napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a tiež aj rozsudok prvoinštančného súdu zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Žalobkyňa sa k dovolaniu nevyjadrila.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd funkčne príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C. s. p.) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443 C. s. p.), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania.

6. Podľa § 419 C. s. p. proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

7. Podľa § 421 ods. 1 C. s. p. dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ ktorá je odvolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Podľa § 432 ods. 1, 2 C. s. p. dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

9. V preskúmvanej veci dovolateľ odôvodnil dovolanie prípustným dovolacím dôvodom, a to nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom, keď v ňom vymedzil nielen to, ktoré právne posúdenie veci pokladá za nesprávne (právny záver o existencii naliehavého právneho záujmu na žalovanom určení) ale aj v čom táto nesprávnosť spočíva (v nesprávnej aplikácii práva na zistený skutkový stav).

10. Dovolací súd po zistení, že sú splnené všetky podmienky dovolacieho konania, vrátane odôvodnenia dovolania prípustným dovolacím dôvodom a jeho riadneho vymedzenia, pristúpil k skúmaniu predpokladov prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 C. s. p., pričom dospel k záveru, že tieto sú splnené. Po konštatovaní prípustnosti dovolania podrobil dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu meritórnemu dovolaciemu prieskumu. Pristúpil teda k posúdeniu dôvodnosti dovolania z hľadiska

uplatneného dovolacieho dôvodu, t. j. z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom vo vymedzenej právnej otázke vo väzbe na zistený skutkový stav, ktorým bol viazaný (§ 442 C. s. p.).

11. Právnym posúdením veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej norme, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (questio iuris). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (questio facti), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

12. V predmetnej veci vyvodil dovolateľ prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. argumentujúc tým, že rozsudok odvolacieho súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci v otázke existencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. V súvislosti s odklonom od ustálenej rozhodovacej praxe dovolateľ v dovolaní označil nasledovné rozhodnutia najvyššieho súdu: sp. zn. 3 Cdo 98/2004, sp. zn. 1 Cdo 91/2006, sp. zn. 1 Cdo 26/2017, sp. zn. 3 Cdo 154/2010, sp. zn. 3 Cdo 197/2010, sp. zn. 3 Cdo 249/2009, sp. zn. 5 Cdo 147/2007.

13. Podľa § 80 písm. c/ O. s. p. účinného do 30. júna 2016 návrhom na začatie konania bolo možné uplatniť, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem.

14. Základnou podmienkou dôvodnosti a teda východiskom prípadnej úspešnosti určovacej žaloby podľa vyššie citovaného ustanovenia bola existencia naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení. Posúdenie naliehavého právneho záujmu je otázkou právnej kvalifikácie rozhodujúcich skutočností. Pre žalobcu to znamená nevyhnutnosť tvrdiť a dokázať skutočností, z ktorých vyplýva existencia naliehavého právneho záujmu na žiadanom určení, čo je jednou z podmienok na to, aby súd mohol v rozsudku žalobe meritórne vyhovieť. Naliehavosť právneho záujmu je charakterizovaná určitými aspektmi: žalovaným je popieraná existencia (neexistencia) práva, či právneho pomeru u žalobcu, teda je tu stav, že právo, resp. právny vzťah medzi účastníkmi konania je sporný (existencia aktuálneho stavu objektívnej právnej neistoty medzi účastníkmi); jestvuje ohrozenie práva či právneho vzťahu, resp. stav neistoty právneho postavenia žalobcu, ktorý nemožno odstrániť inak, len určovacím výrokom; jestvuje potreba odstránenia tejto neistoty, resp. ohrozenia práva alebo právneho vzťahu. Naliehavý právny záujem sa teda viaže na konkrétny určovací petit (to, čoho sa žalobca v konaní domáha) a súvisí s vyriešením otázky, či sa žalobou so zvoleným určovacím petitom môže dosiahnuť odstránenie spornosti žalobcovho práva alebo neistoty v jeho právnom vzťahu (porovnaj R 17/1972). Za nedovolenú možno považovať určovaciu žalobu, pokiaľ neslúži potrebám praktického života, ale len k zbytočnému rozmnožovaniu sporov; ak však určovacia žaloba vytvára pevný právny základ pre právny vzťah strán sporu, je prípustná aj napriek tomu, že je možná (prípadne) aj iná žaloba (pozri rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 40/1996).

15. Procesná povinnosť preukázať, že v čase rozhodovania súdu je naliehavý právny záujem na určení právneho vzťahu alebo práva, ako už bolo uvedené, zaťažuje toho, kto sa tohto určenia domáha (žalobcu). Pokiaľ chce žalobca osvedčiť svoj naliehavý právny záujem, musí na jednej strane poukázať na určité skutkové okolnosti prejednávanej veci vedúce k sporu medzi stranami a k potrebe určiť súdom, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, na druhej strane vysvetliť, že práve podaná žaloba je procesne vhodným nástrojom, ktorý tento spor rieši (odstraňuje neistotu vzťahu sporových strán alebo vytvára pevný základ pre jeho usporiadanie). Rešpektujúc zásadu hospodárnosti konania sa súd musí zaoberať otázkou existencie naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe už po začatí konania, pričom naliehavý právny záujem na požadovanom určení musí byť daný aj v čase rozhodovania (rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 264/2007, 5 Cdo 31/2011, 4 Cdo 111/2008). Z uvedeného vyplýva, že otázka potreby skúmania naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení (na vyriešení ktorej založil svoje rozhodnutie aj odvolací súd zhodne so súdom

prvej inštancie), je otázkou, ktorá bola dovolacím súdom opakovane riešená.

16. Súdna prax je ustálená v názore, že určovacou žalobou môže byť určené len jestvovanie práva, prípadne právneho vzťahu, existujúceho ku dňu vyhlásenia rozsudku, obsahom žaloby nemôže byť určenie práva za dobu minulú a ani do budúcnosti (pozri rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 32/98, 2 Cdo 131/06). Podľa judikatúry výnimkou z tohto pravidla sú iba určovacie žaloby v podobe žalôb o určenie, že určitá osoba bola ku dňu smrti vlastníkom veci, resp. žaloba, že určitá vec patrí do dedičstva (pozri rozhodnutia Najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 26/2007, 3 Cdo 44/2008, 5 Cdo 147/2007, 3 Cdo 154/2010, 3 Cdo 196/2005, 8 Cdo 52/2017).

17. V preskúmvanej veci dovolateľ opodstatnene namietal nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom v otázke existencie naliehavého právneho záujmu. Podľa dovolacieho súdu právne postavenie žalobkyne ako dedičky po poručiťelke (H. by sa na základe ňou podanej procesne neprípustnej žaloby nezmenilo, pretože dedič dedí po poručiťelovi majetok, ktorý vlastnil ku dňu smrti. Žalobou o určenie neplatnosti darovacej zmluvy žalobkyňa nedosiahne automaticky stav, že nehnuteľnosti touto zmluvou prevedené budú zahrnuté do dedičskej podstaty, ani vzhľadom na skutočnosť, že účastníčka darovacej zmluvy - daryňa H. zomrela, t. j. stratila právnu subjektivitu (spôsobilosť na práva a povinnosti), orgán katastra by nemohol v súlade s § 34 ods. 2 zákona č. 162/1995 Z.z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení účinnom od 15. októbra 2008 obnoviť zápis jej vlastníckeho práva k spornej nehnuteľnosti. Treba brať na zreteľ, že riešenie právnych vzťahov, ktoré vznikli v dôsledku smrti poručiťela, patrí do právomoci súdu v zmysle ustanovení § 158 a nasl. Civilného mimosporového poriadku (predtým podľa § 175a až § 175zd O. s. p.). Pokiaľ nie je právoplatným rozhodnutím dedičského súdu potvrdené, že v dôsledku dedenia dedič nadobudol vec, resp. jej spoluvlastnícky podiel, dedič je aktívne legitimovaný len na podanie žaloby o určenie, že vec (jej spoluvlastnícky podiel) patrí do dedičstva po poručiťelovi. Dovolací súd konštatuje, že žalobkyňou požadovaným určením neplatnosti darovacej zmluvy sa nemôže odstrániť jej právna neistota a vyriešiť celý obsah právneho vzťahu strán daného sporu. Žalobkyňa preto nemala naliehavý právny záujem v zmysle § 80 písm. c/ O. s. p. na ňou požadovanom určení.

18. So zreteľom na uvedené dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a keďže nápravu nie je možné dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 449 a § 450 C. s. p.). V novom rozhodnutí vo veci rozhodne tento súd aj o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C. s. p.). V ďalšom konaní je odvolací súd právnym názorom dovolacieho súdu viazaný (§ 455 C. s. p.).

19. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.